pågældende agentur, filial eller lignende virksomhed, såsom tvister vedrørende lejemålet af den ejendom, hvorpå disse enheder er etableret, eller ansættelse af det dér beskæftigede personale;

— tvister vedrørende de forpligtelser, det ovenfor beskrevne centrum for erhvervsudøvelsen har påtaget sig på hovedvirksomhedens vegne, og som skal opfyldes i den kontraherende stat, hvor det er etableret, samt tvister vedrørende forpligtelser uden for kontraktforhold, som er en følge af den virksomhed, som vedkommende filial, agentur eller lignende virksomhed i ovenfor angivne betydning på hovedvirksomhedens vegne har påtaget sig på det sted, hvor det er etableret.

Det tilkommer i det konkrete tilfælde den ret, som sagen er indbragt for, at udpege de omstændigheder, som gør det muligt at konstatere, at der faktisk foreliger et centrum for erhvervsudøvelsen, og at bestemme forbindelsen mellem tvistens genstand og begrebet »driften« i den ovenfor angivne betydning.

I sag 33/78

angående en anmodning, som i medfør af protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, af Oberlandesgericht Saarbrücken er indgivet til Domstolen for i den sag, som verserer for nævnte ret mellem

ÉTABLISSEMENTS SOMAFER S.A., Uckange (Frankrig),

og

SAAR-FERNGAS AG, Saarbrücken-Schafbrücke (Forbundsrepublikken Tyskland)

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af begreberne »filial« og »agentur« i artikel 5, nr. 5, i konventionen af 27. september 1968,

afsiger

DOMSTOLEN

sammensat af: præsidenten H. Kutscher, afdelingsformændene J. Mertens de Wilmars og Mackenzie Stuart, dommerne A. M. Donner, P. Pescatore, M. Sørensen, A. O'Keeffe, G. Bosco og A. Touffait,

generaladvokat: H. Mayras
justitssekretær: A. Van Houtte

følgende

DOM

Sagsfremstilling

Forelæggelseskendelsen og de i medfør af artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen indgivne skriftlige indlæg kan sammenfattes således:

I — De faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne

Selskabet Éts. Somafer, sagsøgt og appellant i hovedsagen (herefter Somafer), som har hjemsted i Uckange (Frankrig), beskæftiger sig med nedbrydning og sprængning. Ifølge aftale med indenrigsministeriet i Saarland sprængte firmaet i 1974 en bunker. Da gasledningerne fra Saar-Ferngas AG (herefter Ferngas), sagsøger og appelindstævnt i hovedsagen, var beliggende i umiddelbar nærhed, traf sidstnævnte firma, med eller uden aftale med Somafer, — parterne er uenige herom — visse beskyttelsesforanstaltninger, som det krævede betalt af Somafer. I Forbundsrepublikken Tyskland anvender Somafer i sine forretningsforhold et brevpapir med følgende hoved:

»SOMAFER
Repræsentation for Tyskland
6639 Beckingen (Saar)
Tel. (0 68 35) 28 24

Bankforbindelse: Crédit Lyonnais Saarbrücken nr. 10 146«

Nederst på brevpapiret anføres »Hovedkontor Uckange (Frankrig)«. I Beckingen opholder der sig, i hvert fald jævnligt, en repræsentant eller ansat fra Somafer, og ifølge Ferngas traf det aftale med denne repræsentant om de sikkerhedsforanstaltninger, der skulle træffes.

Da Somafer ikke ville betale, indstævnede Ferngas selskabet for Landgericht Saarbrücken med påstand om betaling. Efter at Somafer havde bestridt denne retsinstans kompetence, gjorde Ferngas principalt gældende, at sagen drejede sig om en forpligtelse efter kontrakt, som skulle opfyldes i Tyskland, hvorfor de tyske retter i medfør at artikel 5, nr. 1 i konventionen af 27. september 1968 var kompetente til at afgøre tvisten, og subsidiært, at sagen vedrørte driften af en filial, et agentur eller en lignende virksomhed efter samme konventions artikel 5, nr. 5, hvorved disses retsinstanser også bliver kompetente.

Ifølge Ferngas fremgår det af de faktiske omstændigheder, nemlig af eksistensen af en adresse med selvstændigt telefonnummer og tilstedeværelsen af en repræsentant, at Somafer driver en virksomhed eller et agentur i Beckingen, eller i hvert fald ved oprettelsen af dette kontaktsted har givet det udseende af, at der findes en virksomhed eller et agentur. I begge tilfælde fører de foreliggende omstændigheder til, at de tyske retter er kompetente. Somafer derimod har hævdet, at dets repræsentation i Beckingen er fuldstændig afhængig af hovedkontoret i Uckange, og den for Tyskland ansvarlige person, havde kun forhandlet med myndighederne i Saarbrücken i snæver kontakt med Uckange. Selskabet ejer ikke engang selvstændige lokaler i Beckingen, har intet særskilt bogholderi dér og er endelig heller ikke opført i handelsregisteret som filial, hvorfor de tyske retter ikke er kompetente til at afgøre tvisten.

Oberlandesgericht Saarbrücken, hvortil sagen er appelleret, har skønnet, at tvisten rejser spørgsmål om fortolkning af konventionen af 27. september 1968 og har derfor den 21. februar 1978 fore-

lagt Domstolen en anmodning om afgørelse af følgende præjudicielle spørgsmål:

»1. Skal kompetencebetingelserne, »vedrørende driften af en filial eller et agentur eller en lignende virksomhed«, i konventionens artikel 5, nr. 5 bestemmes

a) efter retten i den stat, hvor sagen anlægges, eller

b) efter retten i vedkommende stater (bestemmelse efter den ret, der skal anvendes i hovedsagen) eller

c) selvstændigt, dvs. efter konventionens mål og opbygning samt de almindelige principper, som kan udledes af de samlede nationale retssystemer (Domstolens dom af 14. 10. 1976 — *Eurocontrol*, NJW, 1977, s. 489, 490)?

2. Hvilke kriterier gælder der i sidstnævnte tilfælde (1 c) for fortolkningen af begreberne »filial« og »agentur« i henseende til selvstændighed til at træffe beslutninger (bl.a. indgå forretningsaftaler) samt omfanget af den ydre indretning?

3. Skal der herved — som f.eks. efter tysk ret (jf. § 21 i »Zivilprozeßordnung«, Baumbach, 36. udgave, nota 2 A; Stein-Jonas, 19. udgave, note II 2; Oberlandesgericht Köln NJW 73 [1], 1834, Oberlandesgericht Breslau HRR 39, nr. 111) — anvendes bestemte civilretlige ansvarsprincipper, der gælder i tilfælde, hvor der udadtil, dvs. over for godtroende tredjemand, gives udseende af, at der består en filial eller et agentur, således at den, som vækker en sådan formodning, skal behandles, som om han driver en filial eller et agentur?

Forelæggelseskendelsen er registreret på Domstolens justitskontor den 13. marts 1978.

Det forenede Kongerige og Kommissionen for De europæiske Fællesskaber har indgivet skriftlige indlæg i medfør af artikel 5 i protokollen af 3. juni 1971 i overensstemmelse med artikel 20 i protokol vedrørende statutten for EØF-Domstolen.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse.

II — Indlæg i henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende Statutten for EØF-Domstolen

A — Indlæg fra Det forenede Kongeriges regering

Vedrørende det første spørgsmål

Regeringen for Det forenede Kongerige anfører, at i den foreliggende sag kan der som kriterium for, hvilken ret der er kompetent, foruden bopæl (artikel 2, stk. 2) og driften af en filial, et agentur eller en lignende virksomhed (artikel 5, nr. 5), tænkes andre faktorer såsom det sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes (artikel 5, nr. 3). Regeringen anfører dog, at hovedreglen for værnetingets bestemmelse i stedlig henseende er udtrykt i konventionens artikel 2 hvorfor undtagelserne i konventionens afdeling 2 må fortolkes restriktivt, således som Domstolen allerede har statueret i sin dom af 30. november 1976 (sag 21/76, *G. J. Bier BV mod Mines de potasse d'Alsace SA*, Sml. 1976, s. 1735). Når en sådan undtagelse er hjemlet, er det ved afgørelse af retternes kompetence (for the determination of grounds of jurisdiction) forbundet med store fordele at henholde sig til lovgivningen i den stat, hvor sagen er anlagt. Ved fortolkning af konventionens begreber efter national ret undgår vedkommende retsinstans den inkonsekvens, som næsten uundgåeligt følger af, at det samme begreb, med

1 — NJW *1973* læs *1953*.

hensyn til bestemmelsen af kompetencen, har en anden betydning i konventionen end i den nationale lovgivning, som gælder for den retsinstans, der skal afgøre sagens realitet. Denne fordel anerkendes også af selve konventionen, som bl.a. i artiklerne 52 og 53 henviser til den lovgivning, som gælder i den stat, hvor sagen er anlagt. For så vidt angår fortolkningen af artikel 5, nr. 5, må denne metode imidlertid forkastes. Det her udpegede værneting er hovedsagelig tænkt til anvendelse i handelssager og tvister som følger af sådan økonomisk virksomhed, som skal fremmes ifølge EØF-traktatens artikel 2. Dette handelssamkvem risikerer at blive hæmmet, hvis heraf flydende tvister kunne indbringes for forskellige retsinstanser, som hver anvendte forskellige lovgivninger. Dette vil navnlig være tilfældet, hvor de nationale retssystemer favoriserer deres egne domstole, hvad angår kompetencen til at afgøre tvister, som udenlandske erhvervsdrivende er implicerede i. Under hensyn til dels, at hovedreglen inden for konventionens ordning om, at sagsøgtes ret er kompetent, indeholder en rimelig beskyttelse af sagsøger og dels, at undtagelserne i artikel 5, nr. 1 (forum i kontraktforhold) og nr. 3 (forum i sager om erstatning uden for kontraktforhold) er tilstrækkelige i de fleste tilfælde, bør det særlige værneting i artikel 5, nr. 5 — som først bliver relevant, *når selve forretningsforholdet ikke selv har nogen snæver forbindelse til den udenlandske medlemsstat* — kun finde anvendelse, hvis sagsøgte i den medlemsstat, hvor han ikke har bopæl, har etableret et *fast og varigt* udgangssted for sin forretningsvirksomhed. De nationale lovgivninger indeholder ikke i så henseende egnede kriterier, fordi de er udstedt i en anden sammenhæng, nemlig ud fra nødvendigheden af at kunne anlægge sag ved en national retsinstans, når sagsøger ikke har nogen anden garanti for at få dom andetsteds. Det forenede Kongeriges regering har belyst sin opfattelse med et eksempel fra dets egen nationale lovgivning, hvorefter de nationale lovbestemmelser om et »agency« et lidet egnede til at afgøre betydningen af udtrykket »agency« er lidet egnede til at afgøre betydningen af udtrykket »agency« efter konventionens artikel 5, nr. 5, og regeringen konkluderer derfor, at der må gælde ens kriterier for alle retter.

Vedrørende det andet spørgsmål

Med hensyn til begreberne filial og agentur finder Det forenede Kongeriges regering, at skønt visse medlemsstaters lovgivninger, blandt andet skotsk lovgivning (afdeling 6 i Sheriff Courts — Scotland — Act 1907), kunne være egnet som rettesnor, forekommer det utænkeligt, at der kan skabes bred enighed om regler fra national lovgivning inden for Fællesskabets rammer. Det er altså nødvendigt at formulere nye retningslinier, som hovedsagelig skal gå ud på, at 1) det udenlandske selskab skal udøve en virksomhed af permanent karakter via en eller flere repræsentanter fra et sted, beliggende i den stat, hvor retten befinder sig, og at 2) de hertil anvendte lokaler skal være indrettet med henblik på en fast og varig virksomhed.

For så vidt angår repræsentantens kompetence til at træffe selvstændige beslutninger, er spørgsmålet om, hvorvidt han kan forpligte selskabet, uden betydning, såfremt han udøver virksomhed fra et sted, der opfylder de oven for anførte kriterier, og så længe som de personer, der forhandler med ham med føje må antage, at de handler med det udenlandske selskab.

Vedrørende det tredje spørgsmål

Ifølge Det forenede Kongeriges regering skal spørgsmålet om, hvilke retsregler, der skal finde anvendelse, når der ikke er enighed om de faktiske omstændigheder, afgøres under den sag, der er anlagt for den nationale retsinstans, og kan derfor ikke anses som et problem, der vedrører fortolkningen af konventionens artikel 5, nr. 5.

B — Kommissionens indlæg

Spørgsmålet om, efter hvilken ret de i konventionen anvendte begreber skal bestemmes, har Domstolen behandlet i forskellige domme. Domstolen anførte i præmis 11 i dom af 6. oktober 1976 (sag nr. 12/76, *Tessili,* Sml. s. 1473) »at ingen af disse to muligheder [— nemlig en selvstændig fortolkning eller henvisning til de materielle regler i den lovgivning, der gælder i medfør af lovvalgsreglerne ved den ret, som sagen først er indbragt for —] nødvendigvis udelukker den anden, da et formålstjenligt valg kun kan foretages særskilt for hver enkelt bestemmelse i konventionen«, og Domstolen statuerede derpå i sine domme af henholdsvis 14. oktober 1976 (sag 29/76 *LTU* mod *Eurocontrol,* Sml. s. 1541) og 14. juli 1977 (sagerne 9 og 10/77, *Bavaria* mod *Eurocontrol,* Sml. s. 1517), at »det retssikkerhedsprincip, der gælder i Fællesskabets retsorden og de mål, der forfølges med konventionen ... kræver, at de begreber og retlige kvalifikationer, som er udviklet af Domstolen med hensyn til konventionen, anvendes ens i alle medlemsstaterne« (sagerne 9 og 10/77, allerede nævnt, præmis 4). Endelig indeholdt dommen af 12. november 1977 (sag 43/77, *Industrial Diamond Supplies,* Sml. s. 2175) en fælles og selvstændig fortolkning af begrebet »ordinær appel eller genoptagelse« i konventionens artikler 30 og 38.

Under hensyn til de retningslinier, som fremgår af disse domme, er Kommissionen af den mening, at begrebet »filial, agentur eller en lignende virksomhed« må fortolkes som et fælles begreb og på grundlag af konventionen. Domstolen fortolkede allerede i dom af 6. oktober 1976 (sag 14/78, *De Bloos,* Sml. s. 1497) med rette de pågældende begreber således.

Vedrørende det andet spørgsmål

Under henvisning til dommen i sag 14/76 *(De Bloos,* ovenfor anført), hvori Domstolen (præmisserne 20-21) erklærede, at »et af de væsentlige kendetegn for en filial eller et agentur er, at virksomheden er underkastet hovedvirksomhedens ledelse og kontrol [og] hvad angår den i nævnte artikel omhandlede »virksomhed« fremgår det . . ., at konventionen hermed sigter til en virksomhed med samme væsentlige kendetegn som en filial eller et agentur«, finder Kommissionen, at begrebet »hovedvirksomhedens ledelse og kontrol« må præciseres. Efter Kommissionens mening indebærer dette begreb organisationsmæssigt følgende: der må foreligge en ydre indretning af et vist omfang, såsom egne erhvervslokaler, en bankkonto og telefonnummer. Med hensyn til selvstændig virksomhed må det kræves, at ledelsen af filialen eller agenturet eller en anden lignende virksomhed selvstændigt skal kunne indgå aftaler under hovedvirksomhedens ledelse og kontrol, således at han kan forpligte hovedvirksomheden i vigtige forretninger uden hver gang at skulle konsultere den. Med hensyn til spørgsmålet om varighed må filialens handelsvirksomhed ikke være midlertidig.

Vedrørende det tredje spørgsmål

Da det tyske retsprincip om den ydre fremtræden langt fra findes i alle medlemsstaterne, stiller Kommissionen sig tøvende med hensyn til at lade det gælde for konventionens område. En sådan fortolkning ville ikke gøre en selvstændig anvendelse af konventionen lettere, men indebære en fare for, at kriterierne for, at der foreligger en filial, et agentur eller en lignende virksomhed, ville blive tilsidesat.

Kommissionen konkluderer herefter, at den retlige fremtræden udadtil ikke alene kan danne grundlag for en rets kompetence.

I retsmødet den 27. september 1978 har sagsøgerne i hovedsagen, repræsenteret af advokat Sroka, Saarbrücken, sagsøgte i hovedsagen, repræsenteret af advokat Kammenhuber, også Saarbrücken, og Kommissionen for De europæiske

Fællesskaber, repræsenteret ved sin befuldmægtigede, Wägenbaur, indgivet mundtlige indlæg.

Generaladvokaten har fremsat sit forslag til afgørelse i retsmødet den 11. oktober 1978.

Præmisser

1 Ved kendelse af 21. februar 1978, indgået til Domstolen den 13. marts s.å., har Oberlandesgericht Saarbrücken i medfør af protokollen af 3. juni 1971 (JO L 299, 1972, s. 32) vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, (herefter benævnt konventionen) forelagt Domstolen tre spørgsmål vedrørende fortolkningen af konventionens artikel 5, nr. 5;

ifølge den bestemmelse, som søges fortolket, kan en person, der har bopæl på en kontraherende stats område, sagsøges i en anden kontraherende stat »... 5. i sager vedrørende driften af en filial, et agentur eller en lignende virksomhed, ved retten på det sted, hvor virksomheden er beliggende«;

2 de forelagte spørgsmål skal sætte den nationale ret i stand til at afgøre, om den i medfør af nævnte bestemmelse — idet der ikke tages hensyn til en eventuel kompetence på grundlag af andre bestemmelser i konventionen — er kompetent til at pådømme en sag, som et tysk selskab har anlagt mod et på fransk område beliggende fransk selskab, som dog på Forbundsrepublikken Tysklands område har et kontor eller kontaktsted, der på dets brevpapir angives som »Vertretung für Deutschland«, idet det tyske selskab har nedlagt påstand om erstatning for de udgifter, som det havde afholdt for at beskytte sine gasledninger mod en eventuel skade som følge af sprængningsarbejder, som det franske selskab i opdrag for Saarland udførte i nærheden.

Vedrørende det første spørgsmål

3 Det første spørgsmål er, om kompetencebetingelserne »vedrørende driften af en filial, et agentur eller en lignende virksomhed«, i konventionens artikel 5, nr. 5 [skal] bestemmes

a) efter retten i den stat, hvor sagen anlægges, eller

b) efter retten i vedkommende stater (bestemmelse efter den ret, der skal anvendes i hovedsagen) eller

c) selvstændigt, dvs. efter konventionens mål og opbygning samt de almindelige principper, som kan udledes af de samlede nationale retssystemer (De europæiske Fællesskabers Domstols dom af 14. oktober 1976, Eurocontrol NJW, 1977, s. 489, 490)?

4 Konventionen, som er indgået i henhold til EØF-traktatens artikel 220, skal, som det udtrykkeligt anføres i præamblen, gennemføre den nævnte artikels bestemmelser om forenkling af formaliteterne vedrørende gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser samt inden for Fællesskabet styrke retsbeskyttelsen for de der bosiddende personer;

med henblik på at afskaffe hindringerne for de retlige forbindelser og for løsningen af tvister, der følger af borgerligretlige, herunder handelsretlige forbindelser inden for Fællesskabet, indeholder konventionen bl.a. regler, som gør det muligt at bestemme, hvilke af medlemsstaternes retter, der er kompetente i sådanne sager, og som letter anerkendelsen og fuldbyrdelsen af retsafgørelser;

konventionen skal følgelig fortolkes ud fra såvel sit eget indhold og formål som ud fra dens sammenhæng med traktaten.

5 Konventionen anvender i stort omfang sådanne udtryk og begreber fra den borgerlige ret, herunder handelsretten, og fra procesretten, som kan have forskellig betydning fra medlemsstat til medlemsstat, og som følge heraf opstår spørgsmålet, om disse udtryk og begreber skal betragtes som selvstændige og således som fælles for samtlige kontraherende stater, eller om de henviser til de materielle regler i den lovgivning, der i det konkrete tilfælde er anvendelig efter lovvalgsreglerne ved den ret, som sagen først er indbragt for;.

dette spørgsmål må løses således, at det sikres, at samtlige de mål, som konventionen forfølger, fuldt ud kan opfyldes.

6 Begreberne i sætningen »i sager vedrørende driften af en filial, et agentur eller en lignende virksomhed«, som udpeger den ret, der er kompetent efter artikel 5, nr. 5, har et forskelligt indhold fra en kontraherende stat til en anden, ikke alene i de respektive lovgivninger, men også ved anvendelsen af bilaterale konventioner vedrørende anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske retsafgørelser.

Inden for konventionens rammer må begreberne bedømmes i forhold til hovedreglen om værneting i konventionens artikel 2, stk. 1, der bestemmer,

at »med forbehold af bestemmelserne i denne konvention skal personer, der har bopæl på en kontraherende stats område, uanset deres nationalitet, sagsøges ved retterne i denne stat«;

når artikel 5 opregner en række særlige værneting, som sagsøger kan vælge mellem, beror dette på hensynet til en hensigtsmæssig sagsbehandling, idet der i visse velafgrænsede tilfælde består en særlig snæver sammenhæng mellem en tvist og den ret, hvor sagen kan anlægges;

i betragtning af, at en udvidelse af det antal retter, der kan påkende en og samme tvist, ikke er egnet til at fremme retssikkerheden og en effektiv domstolsbeskyttelse i alle de områder, som udgør Fællesskabet, er det i overensstemmelse med konventionens formål at undgå en udvidende fortolkning, som skaber yderligere undtagelser fra hovedreglen om værneting i artikel 2;

dette gælder så meget desto mere som tilsvarende undtagelser i nationale lovgivninger eller i bilaterale konventioner, som korrekt fremhævet af Det forenede Kongeriges regering i dets skriftlige indlæg, ofte beror på den opfattelse, at en stat handler i sine statsborgeres interesse ved at give dem mulighed for at unddrage sig en udenlandsk domstols kompetence, men en sådan betragtning er ikke på sin plads inden for fællesskabsområdet, idet de i artikel 5 opførte undtagelser til hovedreglen om værneting i artikel 2 udelukkende beror på ønsket om en så hensigtsmæssig retspleje som mulig.

8 Rækkevidden og grænserne for den beføjelse, der er indrømmet sagsøger ved artikel 5, nr. 5 beror på en bedømmelse af de særlige faktorer — det være sig i forholdet mellem hovedselskabet og dets filialer, agenturer eller lignende virksomheder eller i forholdet mellem en af de sidstnævnte enheder og tredjemand — der skaber den særlige tilknytning, der er grunden til, at sagsøger kan vælge et undtagelsesværneting i forhold til artikel 2;

der er altså pr. definition tale om faktorer, der vedrører to enheder, etableret i forskellige kontraherende stater, men som på trods heraf skal kunne bedømmes ens, såvel i forhold til hovedvirksomheden som til den eller de repræsentationer, som hovedvirksomheden har oprettet i andre medlemsstater samt i forhold til den tredjepart, med hvilken der via disse repræsentationer indgås retshandler;

ønsket om at sikre retssikkerheden samt ligestillingen mellem parternes rettigheder og forpligtelser i forhold til muligheden for at fravige hovedreglen om værneting i artikel 2 nødvendiggør en selvstændig og hermed for alle de kontraherende stater fælles fortolkning af begreberne i konventionens artikel 5, nr. 5, som er genstand for den præjudicielle anmodning.

Vedrørende det andet og det tredje spørgsmål

9 Såfremt det pågældende udtryk skal fortolkes selvstændigt, er det andet spørgsmål, hvilke fortolkningskriterier, der gælder i henseende til beslutningskompetencen (bl.a. til at indgå forretningsaftaler) samt i henseende til omfanget af den ydre indretning;

det tredje spørgsmål er, om der ved fortolkningen heraf »som f.eks. efter tysk ret (jf. § 21 i »Zivilprozeßordnung«), Baumbach 36. udgave, note 2 A Stein-Jonas, 19. udgave, note II 2; Oberlandesgericht Köln NJW 73, 1834, Oberlandesgericht Breslau HRR 39, nr. 111) [skal] anvendes visse civilretlige ansvarsprincipper, der gælder i et tilfælde, hvor der udadtil, det vil sige over for godtroende tredjemand gives udseende af, at der består en filial eller et agentur, således at den, som vækker denne formodning, skal behandles, som om han driver en filial eller et agentur«?

10 Disse to spørgsmål vil være at besvare under ét.

11 Da det i medfør af de pågældende begreber er muligt at fravige hovedreglen om værneting i konventionens artikel 2, må de fortolkes således, at det særlige tilknytningsmoment, som danner grundlag for denne undtagelse, klart fremgår;

dette særlige tilknytningsmoment vedrører i første række de ydre kendetegn, som skal fremtræde på en sådan måde, at det uden besværlighed kan fastslås, at der er tale om en filial, et agentur eller en lignende virksomhed, dernæst sammenhængen mellem den således stedfæstede enhed og genstanden for tvisten mod hovedvirksomheden, der er etableret i en anden kontraherende stat;

12 for så vidt angår det første punkt forudsætter begrebet filial, agentur eller en lignende virksomhed, at der foreligger et centrum for erhvervsudøvelsen, som udadtil varigt fremtræder som en repræsentation for hovedvirksomheden, med en ledelse og materielt udstyret således, at det kan forhandle med tredjemand, således at denne, skønt han ved, at der eventuelt opstår en retlig forbindelse med den i udlandet hjemmehørende hovedvirksomhed, ikke behøver at henvende sig direkte til denne, men kan indgå aftaler på det centrum for erhvervsudøvelsen, som repræsentationen udgør;

for så vidt angår det andet punkt, er det desuden nødvendigt, at tvistens genstand vedrører driften af en filial, et agentur eller en lignende virksomhed;

begrebet driften omfatter dels tvister om rettigheder og forpligtelser inden for eller uden for kontraktforhold i forbindelse med den egentlige forvaltning af pågældende agentur, filial eller lignende virksomhed, såsom tvister vedrørende lejemålet af den ejendom, hvorpå disse enheder er etableret eller ansættelse af det dér beskæftigede personale;

dels omfatter begrebet også tvister vedrørende de forpligtelser, det oven for beskrevne centrum for erhvervsudøvelsen har påtaget sig på hovedvirksomhedens vegne, og som skal opfyldes i den kontraherende stat, hvor det er etableret, samt tvister vedrørende forpligtelser uden for kontraktforhold, som er en følge af den virksomhed, som vedkommende filial, agentur eller lignende virksomhed i oven for angivne betydning på hovedvirksomhedens vegne har påtaget sig på det sted, hvor det er etableret;

det tilkommer i det konkrete tilfælde den ret, som sagen er indbragt for, at udpege de omstændigheder, som gør det muligt at konstatere, at der faktisk foreligger et centrum for erhvervsudøvelsen og at bestemme forbindelsen mellem tvistens genstand og begrebet »driften« i den oven for angivne betydning;

14 det oven for anførte gør en særskilt besvarelse af det tredje spørgsmål overflødig.

Vedrørende sagsomkostninger

15 De udgifter, der er afholdt af Det forenede Kongeriges regering og af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, som har indgivet skriftlige indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres;

da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN

vedrørende de spørgsmål, som Oberlandesgericht Saarbrücken har forelagt den ved kendelse af 21. februar 1978, for ret:

1. Ønsket om at sikre retssikkerheden samt ligestillingen mellem parternes rettigheder og forpligtelser i forhold til muligheden for at fravige hovedreglen om værneting i artikel 2 nødvendiggør en selvstændig og hermed for alle de kontraherende stater fælles fortolkning af begreberne i konventionens artikel 5, nr. 5.

2. Begrebet filial, agentur eller en lignende virksomhed forudsætter, at der foreligger et centrum for erhvervsudøvelsen, som udadtil varigt fremtræder som en repræsentation for hovedvirksomheden, med en ledelse og materielt udstyret således, at det kan forhandle med tredjemand, således at denne, skønt han ved, at der eventuelt opstår en retlig forbindelse med den i udlandet hjemmehørende hovedvirksomhed, ikke behøver at henvende sig direkte til denne, men kan indgå aftaler på det centrum for erhvervsudøvelsen, som repræsentationen udgør.

3. Begrebet »driften« omfatter:

   — dels tvister om rettigheder og forpligtelser inden for eller uden for kontraktforhold i forbindelse med den egentlige forvaltning af pågældende agentur, filial eller lignende virksomhed, såsom tvister vedrørende lejemålet af den ejendom, hvorpå disse enheder er etableret, eller ansættelse af det dér beskæftigede personale;

   — dels tvister vedrørende de forpligtelser, det oven for beskrevne centrum for erhvervsudøvelsen har påtaget sig på hovedvirksomhedens vegne, og som skal opfyldes i den kontraherende stat, hvor det er etableret, samt tvister vedrørende forpligtelser uden for kontraktforhold, som er en følge af den virksomhed, som vedkommende filial, agentur eller lignende virksomhed i den oven for angivne betydning på hovedvirksomhedens vegne har påtaget sig på det sted, hvor det er etableret.

4. Det tilkommer i det konkrete tilfælde den ret, som sagen er indbragt for, at udpege de omstændigheder, som gør det muligt at konstatere,

at der faktisk foreligger et centrum for erhvervsudøvelsen og at bestemme forbindelsen mellem tvistens genstand og begrebet »driften« i den oven for angivne betydning.

Kutscher Mertens de Wilmars Mackenzie Stuart Donner Pescatore

Sørensen O'Keeffe Bosco Touffait

Afsagt i offenligt retsmøde i Luxembourg den 22. november 1978.

A. Van Houtte
Justitssekretær

H. Kutscher
Præsident

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT H. MAYRAS FREMSAT DEN 11. OKTOBER 1978 [1]

Høje Ret.

I — Selskabet Somafer, Uckange, Lorraine, indgik efter licitation kontrakt med indenrigsministeriet for Saarland om udførelse af visse sprængningsarbejder på Röchling-Burbach's fabriksområde.

Da det tyske firma Saar-Ferngas, hvis gasledninger løb umiddelbart op ad sprængningsstedet, ikke anså den franske entreprenørs sikkerhedsforanstaltninger for tilstrækkelige, fandt firmaet det nødvendigt selv at træffe yderligere beskyttelsesforanstaltninger, hvilket det meddelte selskabet Somafer den 16. januar 1974.

Efter behørig underretning til arbejdstilsynet for Saarland, som i så henseende har samme funktion som Ponts et Chaussées og Service des Mines i Frankrig, fik selskabet Somafer den 29. januar 1974 af borgmesteren i Völklingen tilladelse til at påbegynde arbejdet.

Det tyske firma tilsendte den 29. oktober 1974 selskabet Somafer en regning for de udgifter, det havde afholdt.

Regningen blev afvist af den repræsentation for Forbundsrepublikken Tyskland, som hovedkontoret i Uckange havde i Beckingen/Saar. Saar-Ferngas indstævnte derpå Ets. Somafer for retten på det sted, hvor »repræsentationen« var beliggende i Forbundsrepublikken, nemlig for Landgericht Saarbrücken. Jeg skal i parentes bemærke, at i Frankrig hører tvister i forbindelse med offentlige kontrakter og erstatning for offentlige arbejder under forvaltningsdomstolenes kompetence.

Der er uenighed mellem parterne om den rolle, »repræsentationen« i Beckingen har

1 — Oversat fra fransk.